

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Om Ordsprog

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Om Ordsprog", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker:
https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_312_3-com-root.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

her: skal.

jf. ordsproget 'døden er hård at gå på, sagde molboen, da han ville drukne ålen', se Mau 1879, nr. 1.558, og Grundtvig 1845, nr. 423.

blændværk, illusion.

sikker.

sigter til en af datidens mange adresseaviser, dvs. dagblade, der især indeholdt bekendtgørelser. Grundtvig sigter måske til *Kjøbenhavns Kongelig alene privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger* – også blot kaldet *Adresseavisen*.

åbenlyst, tydeligvis.

tørret fisk.

undtagen.

vaskevand.

forplantningen, det at formere sig.

aflivningen, drukningen.

juks, skidt.

fæstning, indkvartering til soldater.

visse steder, nogle steder.

rigtig nok, ganske vist.

dvs. grant, klart, tydeligt.

sigter til den litterære strid om Adam Oehlenschlägers lystspil *Freias Alter*; se Jørgensen 1966, s. 108-115.

dvs. kogte.

dvs. herreretter, livretter, lækkerbiskner.

også.

her: de små ånder.

distancere, hæve sig over.

dvs. så vidt, dertil.

rimsmede (nedladende).

falske alarm.

flove eller fade smag; ordspil på vansmag, dvs. dårlig smag.

dvs. skolefukseri; lærd eller videnskabeligt pedanteri (baseret på ringe viden).

ganske vist.

sigter til ordsproget 'man skal ikke bortkaste kornet med avnerne'; jf. Mau 1879, nr. 4.967.

beundrere, sværmere.

bekendtgjort, fremstillet.

kraftløse.

holde fast i; nære.

dvs. syntes.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

den rigtig vendte, den anerkendte.

her: digtning.

her: digtekunst.

åbenlyst, tydeligt.

sigter formentlig til den anonymt udgivne ordsprogssamling *Problemata et Proverbia moralia. Det er Nyttige oc artige Fragstycker oc Ordsprog, ved forstandige giensuar udlagde oc forklarede* (1611), som af Rasmus Nyrup i hans udgave Peder Syvs ordsprog fra 1807 fejlagtig tillægges Peder Jensen Hegelund (Nyerup 1807, s. XXI f.).

snart her, snart der; hist og her.

næstsidste tidsalder; forrige tidsalder.

godt.

det latinske sprog.

allerede.

her: oversætte.

agtværdige, brave mænd; danske mænd.

agtværdig, brav mand; dansk mand.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 4.642, og Grundtvig 1845, nr. 841.

hjælpe talen på gled og åbne ørerne, jf. ordsproget 'kærligheden giver og meddeler', se Mau 1879, nr. 4.652, og Grundtvig 1845, nr. 1.796.

på forskellig vis.

har værdi, jf. ordsproget 'ord kan være så gode som rede penge', se Mau 1879, nr. 7.241, og Grundtvig 1845, nr. 960.

kunne lide, brød sig om.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 7.778, og Grundtvig 1845, nr. 2.144.

jf. ordsproget 'bonden er ingen gås, bare fordi han er grå', se Mau 1879, nr. 917, og Grundtvig 1845, nr. 263.

ty. banknoter, pengeanvisninger; en form for pengesedler i datidens Tyskland.

helt, fuldstændigt.

dvs. stundom, af og til.

antallet.

åbenlyst, tydeligt.

med underliggende betydninger; dobbelttydige.

undtagen.

jf. ordsproget 'hvad ung nemmer, det gammel ej glemmer', se Mau 1879, nr. 10.995, og Grundtvig 1845, nr. 2.824.

tidlige.

hvornår.

ikke afgjort; usikkert.

sikkert, bestemt.

troværdige.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

den alfabetiske rækkefølge.

her: tidsfæste.

rimelige.

bemærkelsesværdige.

uforståelig latin, dårlig latin.

gøre mere levende.

ordret.

indtræffer, hænder.

bestandighed.

almindeligvis.

sprogforskningen.

været klar over, været opmærksom på.

dvs. indeslutter, rummer.

tydeligt, kendeligt.

særpræg; originalitet.

almindeligvis.

forsøge at unddrage sig.

særpræg; originalitet.

dvs. prentede, trykte.

er forenelige med.

løbet hurtigt hen over, behandlet flygtigt.

konkret, håndgribeligt.

tænksomt; forudseende.

inderligt følende.

ganske vist.

troværdige.

så godt som, nogenlunde.

konkrete, håndgribelige; jordiske.

metafysiske, transcendentale (det som ikke opfattes med sanserne).

konkrete, håndgribelige; jordiske.

den håndgribelige verden, det jordiske.

også.

oplysning, forklaring.

indbyggerne i det moderne Grækenland (efter ca. 1500).

først og fremmest, især.

dvs. hebraiske.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

komparativ ordsprogssamling; kong Mithridates var bl.a. kendt for sine sprogkundskaber og navnet indgår i titlerne på en række komparative, sprogvitenskabelige værker.

sikkert.

skaffe viden eller indsigt om.

folk, der ikke kan skrive og læse; folkeslag, der ikke har et skriftsystem.

videnskabens træ.

forfædre.

dag for dag.

folkeslagene hver især.

undersøge, skaffe viden om.

kalder, benævner.

ordsprog.

medfødt.

her: beskedenhed; menneskeskyhed.

forkrøblet, kuert.

træge eller tungnemme personer.

lære at bruge deres forstand.

udrette, bevirke.

her: beskeden; menneskesky.

sjællænder.

næst efter.

som ordsproget siger.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.127, og Grundtvig 1845, nr. 1.565.

agtværdige, brave mænds; danske mænds.

historie, både som skriftligt værk og som indbegrebet af de historiske begivenheder.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 888, og Grundtvig 1845, nr. 255.

generthed, tilbageholdenhed.

(har) omtalt, oplyst.

dvs. høvisk, høflig.

sammenblandet, forvekslet.

sigter til ordsproget hykleriet er en hylding, som lasten viser dyden; jf. Mau 1879, nr. 4.188.

her: beskedenhed; menneskeskyhed.

åbenbart, åbenlyst.

forfædre.

her: beskedenhed; menneskeskyhed.

menneskelig natur.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

generthed, tilbageholdenhed.

agtværdige, brave mænds; danske mænds.

med sikkerhed.

forfædrene.

her: tyndhudet, sart.

forblæst, uden læ.

nuvel.

der skal sikkert andet råd til, hvis ulykken eller de skadelige foretagender skal gå på grund og overvindes; sigter til ordsproget 'der er råd mod dårlige råd', jf. Mau 1879, nr. 7.591, og Grundtvig 1845, nr. 2.114.

forfædrenes.

ganske vist.

foregangsmænd; krigere.

ordsproget.

jf. Mau 1879, nr. 1.016, og Grundtvig 1845, nr. 783.

også.

jf. Mau 1879, nr. 1.016, og Grundtvig 1845, nr. 783.

tilstrækkeligt.

særlig.

oplyse.

skærme, beskytte.

har jeg ikke fortrudt.

lærenemt.

her: i.

sikker, klar.

forfædres.

i den jævne mands tale, i daglig tale.

dvs. nyhed, om det er nyt.

godt, fint.

meget let, meget nemt.

sigter til ordsproget 'man skal søge sit brød hvor de findes'; jf. Grundtvig 1845, nr. 309.

den værdifulde egenskab.

mest betydningsfulde, vigtigste.

dvs. tingsvidne, vidne i retten.

mest mulige, bedst mulige.

særligt.

særlig.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

noget, der kan forrettes af enhver.

endnu.

gaven.

dvs. hellere.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 2.845.

endnu.

i færd med.

således.

sikkert, bestemt.

allerede.

forgæves.

her: subskriptionen.

bragt i orden, bragt til afslutning.

samle eller besinde mig.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.218, og Grundtvig 1845, nr. 1.761; ihvad betyder hvad end.

samle eller besinde sig.

om Gud vil (optativ).

her: oversat.

her: gendigtet på vers.

ordsprog.

endnu.

betale sig, svare sig.

befinde sig, anbringes.

forfædrene.

her: ordsprog.

ordsprog.

dvs. stundom, af og til.

arbejde.

variation af ordsproget 'rør ikke ved øjestenen', dvs. rør ikke ved det ømme punkt, jf. Grundtvig 1845, nr. 3.005.

dvs. stundom, af og til.

her: ordsprog.

upassende eller vulgære ordsprog.

dele udbyttet med, dvs. have anpart i.

allerede.

endnu.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

fuld råderet.

holde styr på, styre.

dvs. håndtere.

lægge arbejdet til rette for efterkommerne.

forfædres.

tvekønnet skabning; vanskabning.

ganske sikkert.

undtagen.

bestride; frakende.

således.

nærmest.

så meget som muligt.

formulere noget skriftligt.

rigtig nok.

må tage (optativ).

jf. Mau 1879, nr. 6.323, og Grundtvig 1845, nr. 1.791.

Anvendt litteratur

- Grundtvig, N.F.S. (1845) *Danske Ordsprog og Mundheld, samlede og ordnede af Nik. Fred. Sev. Grundtvig*. København
- Jørgensen, Aage (1966) "En Komadies Tragedie: Omkring Freias Alter" i *Guldalderstudier. Festskrift til Gustav Albeck den 5. juni 1966*, s. 99-120. København
- Kjær, Iver, John Kousgård Sørensen og Niels Werner Frederiksen udg. (1987) *Problemata et Proverbia moralia. Det er Nyttige oc artige Fragstycker oc Ordsprog, ved forstandige giensuar vdlagde oc forklarede [1611]*. København
- Mau, Edvard (1879) *Dansk Ordsprogs-Skat*, bind 1-2. København
- Nyerup, Rasmus (1807) *Peder Syvs kjernefulde Ordsprog, udsøgte og ordnede ved R. Nyerup, Professor*. København